

CUPRINS

CAPITOLUL 1

INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE	17
Subcapitolul 1.1. Securitatea socială	17
Subcapitolul 1.2. Etimologia, definiția și obiectul de reglementare al dreptului securității sociale.....	19
Subcapitolul 1.3. Instituții ale dreptului securității sociale, asigurarea socială și asistența socială.....	20
Subcapitolul 1.4. Rolul și locul instituției bisericii în sistemul național de asistență socială	23
Secțiunea 1.4.1. Considerații introductive.....	23
Secțiunea 1.4.2. Rolul și locul Bisericii Ortodoxe Române.....	24
Secțiunea 1.4.3. Rolul și locul Bisericii Romano-Catolice. Persoanele care administrau și distribuiau fondurile.....	25
Secțiunea 1.4.4. Rolul și locul Bisericii Română Unită cu Roma, Greco-Catolică.....	26
Secțiunea 1.4.5. Natura sărăciei în viziunea altor culte creștine neoprotestante	26
Subcapitolul 1.5. Principiile și izvoarele dreptului securității sociale.....	27
Secțiunea 1.5.1. Principiile dreptului securității sociale.....	27
Secțiunea 1.5.2. Izvoarele dreptului securității sociale.....	27

PARTEA I. DREPTUL ASIGURĂRILOR SOCIALE

CAPITOLUL 2

SISTEMUL ASIGURĂRILOR PENTRU ȘOMAJ ȘI MĂSURI PENTRU STIMULAREA OCUPĂRII FORȚEI DE MUNCĂ	33
Subcapitolul 2.1. Sistemul asigurărilor pentru șomaj	33
Secțiunea 2.1.1. Considerații introductive.....	33
Secțiunea 2.1.2. Etimologie, noțiune și clasificare	34
Secțiunea 2.1.3. Semnificația unor termeni și expresii.....	37
Secțiunea 2.1.4. Indicatori statistici privind piața muncii.....	38
Secțiunea 2.1.5. Categoriile de beneficiari ai sistemului asigurărilor pentru șomaj	40
Secțiunea 2.1.6. Categoriile de asigurați în sistemul asigurărilor pentru șomaj.....	42
Secțiunea 2.1.7. Condiții pentru nașterea dreptului la indemnizația de șomaj.....	44
Secțiunea 2.1.8. Data de la care se dobândește dreptul de a primi indemnizația de șomaj.....	48
Secțiunea 2.1.9. Cuantumul indemnizației de șomaj	49
Secțiunea 2.1.10. Drepturile de asigurări sociale de stat ale persoanelor beneficiare de indemnizația de șomaj.....	50
Secțiunea 2.1.11. Obligațiile persoanelor care beneficiază de indemnizație de șomaj	50
Secțiunea 2.1.12. Persoanele care nu beneficiază de indemnizație de șomaj.....	52
Secțiunea 2.1.13. Suspendarea plății indemnizației de șomaj	52
Secțiunea 2.1.14. Încetarea plății indemnizației de șomaj.....	54
Secțiunea 2.1.15. Recuperarea sumelor plătite fără temei legal	55

Subcapitolul 2.2. Măsuri pentru stimularea ocupării forței de muncă.....	55
Secțiunea 2.2.1. Considerații introductive.....	55
Secțiunea 2.2.2. Măsuri pentru prevenirea șomajului	56
Subsecțiunea 2.2.2.1. Cofinanțarea cheltuielilor cu serviciul de formare profesională a angajaților	56
Subsecțiunea 2.2.2.2. Servicii de preconcediere colectivă	57
Secțiunea 2.2.3. Măsuri pentru stimularea ocupării forței de muncă.....	58
Subsecțiunea 2.2.3.1. Servicii specializate	58
Subsecțiunea 2.2.3.2. Creșterea șanselor de ocupare a persoanelor în căutarea unui loc de muncă. Enumerare	58
Secțiunea 2.2.4. Stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor	73
Subsecțiunea 2.2.4.1. Subvenționarea locurilor de muncă	74
Subsecțiunea 2.2.4.2. Acordarea de credite în condiții avantajoase.....	78
Secțiunea 2.2.5. Promovarea participării pe piața muncii a tinerilor cu risc de marginalizare socială	82
Secțiunea 2.2.6. Stimularea beneficiarilor de ajutor social pentru a intra pe piața muncii.....	86
Secțiunea 2.2.7. Ucenicia.....	87
Secțiunea 2.2.8. Contractul de stagiu	90
Secțiunea 2.2.9. Stimularea încadrării în muncă a elevilor și studenților	91

CAPITOLUL 3

SISTEMUL NAȚIONAL DE PENSII DIN ROMÂNIA..... 94

Subcapitolul 3.1. Considerații generale. Sediul materiei.....	94
Subcapitolul 3.2. Pensile publice.....	95
Secțiunea 3.2.1. Apariția sistemului de pensii în România. Sediul materiei	95
Secțiunea 3.2.2. Dreptul la pensie și la cumulul cu venitul profesional	95
Secțiunea 3.2.3. Principii ale sistemului public de pensii.....	97
Secțiunea 3.2.4. Semnificația termenilor și expresiilor	98
Secțiunea 3.2.5. Categoriile de persoane asigurate (asigurații) din sistemul public de pensii.....	100
Secțiunea 3.2.6. Stagiul de cotizare.....	102
Secțiunea 3.2.7. Contractul de asigurare socială	103
Secțiunea 3.2.8. Noțiunea de pensie. Reglementare legală.....	103
Secțiunea 3.2.9. Categoriile de pensii publice.....	104
Subsecțiunea 3.2.9.1. Pensia pentru limită de vârstă	105
Subsecțiunea 3.2.9.2. Pensia anticipată	105
Subsecțiunea 3.2.9.3. Pensia anticipată parțial	106
Subsecțiunea 3.2.9.4. Pensia de invaliditate	108
Subsecțiunea 3.2.9.5. Pensia de urmaș în sistemul public de pensii	113
Secțiunea 3.2.10. Ajutorul lunar pentru soțul supraviețuitor	114
Secțiunea 3.2.11. Indemnizația socială pentru pensionari (pensia socială minimă garantată).....	115
Secțiunea 3.2.12. Alte drepturi de asigurări sociale.....	117
Subsecțiunea 3.2.12.1. Bilete de tratament.....	118
Subsecțiunea 3.2.12.2. Bilete de odihnă	119
Subsecțiunea 3.2.12.3. Ajutorul de deces	119
Secțiunea 3.2.13. Ajutoare financiare acordate pensionarilor	120
Subcapitolul 3.3. Pensile private	123
Secțiunea 3.3.1. Caracteristici generale ale sistemului de pensii private	123
Secțiunea 3.3.2. Participanții	124

Secțiunea 3.3.3. Contribuția la fondul de pensii.....	127
Secțiunea 3.3.4. Pensia privată	128
Secțiunea 3.3.5. Răspunderea juridică	128
Subcapitolul 3.4. Pensile facultative.....	129
Secțiunea 3.4.1. Caracteristici generale ale sistemului pensiilor facultative.....	129
Secțiunea 3.4.2. Transferurile între fondurile de pensii facultative.....	129
Secțiunea 3.4.3. Plata pensiilor	131
Secțiunea 3.4.4. Interdicții	132

CAPITOLUL 4

ASIGURĂRILE SOCIALE DE SĂNĂTATE	133
Subcapitolul 4.1. Noțiune și reglementare.....	133
Subcapitolul 4.2. Obiectivele, sistemele și principiile asigurărilor sociale de sănătate.....	134
Subcapitolul 4.3. Sensul termenilor și expresiilor specifice sistemului în domeniul sănătății	135
Subcapitolul 4.4. Categoriile de asigurați ai sistemului asigurărilor sociale de sănătate.....	139
Secțiunea 4.4.1. Persoanele asigurate	139
Secțiunea 4.4.2. Persoane asigurate obligatoriu, fără plata contribuției.....	140
Secțiunea 4.4.3. Persoanele scutite de la coplată	142
Secțiunea 4.4.4. Asigurările voluntare de sănătate	143
Subcapitolul 4.5. Drepturile și obligațiile asiguraților	144
Secțiunea 4.5.1. Drepturile asiguraților	145
Secțiunea 4.5.2. Obligațiile asiguraților	146
Subcapitolul 4.6. Concediul medical/pentru incapacitate temporară de muncă și indemnizația aferentă	147
Secțiunea 4.6.1. Obligațiile angajatorilor și beneficiarii concediului medical	147
Secțiunea 4.6.2. Durata de acordare.....	148
Secțiunea 4.6.3. Numărul de zile de concediu medical ce pot fi acordate de medicul de familie	149
Subcapitolul 4.7. Concediul medical și indemnizația de carantină	150
Secțiunea 4.7.1. Concediul și indemnizația de carantină.....	150
Secțiunea 4.7.2. Concediul medical pentru boală infectocontagioasă cu izolare.....	151
Secțiunea 4.7.3. Concediul pentru supravegherea și îngrijirea copilului în carantină sau izolare	151
Subcapitolul 4.8. Concediul medical pentru îngrijirea pacienților cu afecțiuni oncologice, ca noutate legislativă.....	151
Subcapitolul 4.9. Concediul de îngrijitor, ca noutate legislativă.....	155

CAPITOLUL 5

ASIGURAREA PENTRU ACCIDENTE DE MUNCĂ ȘI BOLI PROFESIONALE	158
Subcapitolul 5.1. Noțiunea și reglementarea asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale	158
Subcapitolul 5.2. Principiile și obiectivele asigurării pentru accidente de muncă și boli profesionale	160
Subcapitolul 5.3. Raporturile de asigurare și riscurile asigurate.....	161
Secțiunea 5.3.1. Asigurații	161
Secțiunea 5.3.2. Asigurătorii	162
Secțiunea 5.3.3. Raporturile de asigurare și riscurile asigurate.....	162

Subcapitolul 5.4. Prestații și servicii de asigurare pentru accidente de muncă și boli profesionale	163
Subcapitolul 5.5. Concediul medical și indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă	164
Secțiunea 5.5.1. Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă în urma unui accident de muncă sau a unei boli profesionale	164
Secțiunea 5.5.2. Indemnizația pentru trecerea temporară în alt loc de muncă și indemnizația pentru reducerea timpului de muncă.....	166
Subcapitolul 5.6. Autorități competente și instituții cu atribuții în domeniu.....	166
Subcapitolul 5.7. Jurisdicția asigurărilor pentru accidente de muncă și boli profesionale.....	170

PARTEA A II-A - DREPTUL ASISTENȚEI SOCIALE

CAPITOLUL 6

SISTEMUL NAȚIONAL DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ	173
Subcapitolul 6.1. Considerații introductive.....	173
Subcapitolul 6.2. Principii generale	175
Subcapitolul 6.3. Semnificația unor termeni și expresii.....	177
Subcapitolul 6.4. Finanțarea asistenței sociale. Indicatorul social de referință	182
Subcapitolul 6.5. Personalul din sistemul de asistență socială	187

CAPITOLUL 7

PRESTAȚIILE FAMILIALE.....	189
Subcapitolul 7.1. Considerații introductive.....	189
Subcapitolul 7.2. Etimologia, noțiunea și semnificația unor termeni și expresii.....	190
Subcapitolul 7.3. Reglementare legală.....	194
Subcapitolul 7.4. Prestațiile familiale.....	195
Subcapitolul 7.5. Alocația de stat pentru copii.....	196
Secțiunea 7.5.1. Noțiune, reglementare legală și caracteristicile alocației de stat pentru copii	196
Secțiunea 7.5.2. Titularul dreptului la alocația de stat pentru copii și beneficiarul acesteia	196
Secțiunea 7.5.3. Procedura de stabilire și plată a alocației.....	197
Secțiunea 7.5.4. Recuperarea sumelor plătite	198
Subcapitolul 7.6. Alocația pentru susținerea familiei	199
Secțiunea 7.6.1. Noțiunea, specificul și titularul dreptului la alocație familială complementară și alocația de susținere pentru familia monoparentală.....	199
Secțiunea 7.6.2. Beneficiarii drepturilor de alocație.....	200
Secțiunea 7.6.3. Stabilirea și plata drepturilor de alocație	203
Secțiunea 7.6.4. Recuperarea sumelor	206
Subcapitolul 7.7. Livretul de familie	206
Subcapitolul 7.8. Răspunderea juridică.....	208
Subcapitolul 7.9. Concediul paternal.....	210

CAPITOLUL 8

PROTECȚIA SPECIALĂ A COPILULUI	213
Subcapitolul 8.1. Considerații generale.....	213
Subcapitolul 8.2. Reglementare legală.....	213

Subcapitolul 8.3. Terminologie specifică referitoare la protecția și promovarea drepturilor copilului	216
Subcapitolul 8.4. Principiile respectării și garantării drepturilor copilului	217
Secțiunea 8.4.1. Interesul superior al copilului	219
Secțiunea 8.4.2. Protecția specială a copilului lipsit, temporar sau definitiv, de ocrotirea părinților săi	220
Subsecțiunea 8.4.2.1. Plasamentul	221
Subsecțiunea 8.4.2.2. Plasamentul în regim de urgență	225
Subsecțiunea 8.4.2.3. Supravegherea specializată	226
Secțiunea 8.4.3. Protecția copiilor solicitanți de azil și protecția copiilor în caz de conflict armat	226
Secțiunea 8.4.4. Protecția copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal	229
Secțiunea 8.4.5. Protecția copilului împotriva abuzului, neglijării, exploatării și a oricărei forme de violență	231
Subsecțiunea 8.4.5.1. Protecția copilului împotriva exploatării economice	231
Subsecțiunea 8.4.5.2. Protecția copilului împotriva consumului de droguri	232
Subsecțiunea 8.4.5.3. Protecția copilului împotriva abuzului sau neglijenței	233
Subsecțiunea 8.4.5.4. Protecția copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate	236
Subsecțiunea 8.4.5.5. Protecția copilului împotriva răpirii sau oricăror forme de trafic	238
Subsecțiunea 8.4.5.6. Protecția copilului împotriva altor forme de exploatare	238
Subcapitolul 8.5. Finanțarea sistemului de protecție a copilului	239
Subcapitolul 8.6. Reguli speciale de procedură	243
Subcapitolul 8.7. Răspunderi și sancțiuni	245
Subcapitolul 8.8. Instituția Avocatului Copilului, noutate în legislația românească	246
Subcapitolul 8.9. Concediul pentru creșterea copilului	248
Secțiunea 8.9.1. Reglementare	248
Secțiunea 8.9.2. Condiții pentru acordarea concediului pentru creșterea copilului	248
Secțiunea 8.9.3. Cuantumul indemnizației pentru creșterea copilului	248
Subcapitolul 8.10. Concediul celui alt părinte pentru creșterea copilului	249
Subcapitolul 8.11. Concediul de acomodare	250

CAPITOLUL 9

VENITUL MINIM GARANTAT	253
Subcapitolul 9.1. Considerații introductive	253
Subcapitolul 9.2. Beneficiarii ajutorului social	254
Subcapitolul 9.3. Nivelul venitului minim garantat și stabilirea cuantumului ajutorului social	257
Subcapitolul 9.4. Obligațiile titularului de ajutor social și modificarea acestuia	257
Subcapitolul 9.5. Suspendarea ajutorului social	259
Subcapitolul 9.6. Încetarea ajutorului social	260
Subcapitolul 9.7. Cantinele de ajutor social	261

CAPITOLUL 10

PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR PERSOANELOR CU HANDICAP.....	264
Subcapitolul 10.1. Considerații introductive.....	264
Subcapitolul 10.2. Noțiunea de persoană cu handicap. Istoric și evoluție. Propunere de lege ferenda.....	264
Subcapitolul 10.3. Reglementări legale.....	267
Subcapitolul 10.4. Semnificația unor termeni și expresii.....	268
Subcapitolul 10.5. Încadrarea în grad de handicap.....	271
Subcapitolul 10.6. Gradul de handicap versus gradul de invaliditate.....	274
Subcapitolul 10.7. Principii care stau la baza protecției și promovării drepturilor persoanelor cu handicap.....	275
Subcapitolul 10.8. Drepturi de care beneficiază persoanele cu handicap.....	276
Subcapitolul 10.9. Obligațiile persoanelor cu handicap, ale familiei sau reprezentanților legali.....	280
Subcapitolul 10.10. Asistentul personal.....	281
Subcapitolul 10.11. Asistentul personal profesionist.....	285
Secțiunea 10.11.1. Beneficiari.....	285
Secțiunea 10.11.2. Drepturile asistentului personal profesional.....	287
Secțiunea 10.11.3. Obligațiile, răspunderea și sancțiunile asistentului personal profesional.....	288
Subcapitolul 10.12. Obligațiile persoanelor cu handicap, ale familiei sau reprezentanților legali.....	289
Secțiunea 10.12.1. Obligațiile persoanelor adulte cu handicap.....	289
Secțiunea 10.12.2. Obligațiile principale ale persoanei care are în îngrijire, supraveghere și întreținere un copil sau adult cu handicap.....	290
Subcapitolul 10.13. Accesibilități pentru persoanele cu handicap.....	290
Subcapitolul 10.14. Orientarea, formarea profesională, ocuparea și angajarea în muncă a persoanelor cu handicap.....	294
Subcapitolul 10.15. Concediul pentru îngrijirea copilului cu dizabilități.....	299
Subcapitolul 10.16. Finanțarea sistemului de protecție a persoanelor cu handicap.....	302
Subcapitolul 10.17. Dezinstituționalizare persoanelor adulte cu dizabilități.....	304

CAPITOLUL 11

ASISTENȚA SOCIALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE.....	305
Subcapitolul 11.1. Considerații introductive.....	305
Subcapitolul 11.2. Probleme specifice vârstnicilor.....	306
Subcapitolul 11.3. Persoana vârstnică. noțiune și reglementare. Asistența socială acordată persoanelor vârstnice.....	307
Secțiunea 11.3.1. Noțiunea de persoană vârstnică.....	307
Secțiunea 11.3.2. Reglementarea măsurilor de asistență socială a persoanelor vârstnice.....	307
Subcapitolul 11.4. Servicii și beneficii sociale.....	309
Secțiunea 11.4.1. Evaluarea situației persoanelor vârstnice care necesită asistență socială.....	309
Secțiunea 11.4.2. Servicii comunitare pentru persoanele vârstnice.....	311
Subsecțiunea 11.4.2.1. Serviciile comunitare asigurate persoanelor vârstnice la domiciliu.....	312
Subsecțiunea 11.4.2.2. Centrul de zi de asistență și recuperare pentru persoane vârstnice.....	312
Subsecțiunea 11.4.2.3. Serviciile comunitare asigurate persoanelor vârstnice în cămine.....	313

Subsecțiunea 11.4.2.4. Îngrijitorul informal	314
Subcapitolul 11.5. Organizarea și funcționarea căminelor pentru persoanele vârstnice	315
Secțiunea 11.5.1. Organizarea și funcționarea căminelor pentru persoane vârstnice	315
Secțiunea 11.5.2. Finanțarea și obiectivele căminelor pentru persoane vârstnice.....	315
Subcapitolul 11.6. Finanțarea asistenței sociale pentru persoanele vârstnice.....	316
Secțiunea 11.6.1. Finanțarea din fonduri bugetare	316
Secțiunea 11.6.2. Contribuția persoanelor vârstnice sau a susținătorilor legali ai acestora	318
Subcapitolul 11.7. Procedura de stabilire, suspendare și încetare a drepturilor de asistență socială pentru persoanele vârstnice.....	320

CAPITOLUL 12

DREPTURI CU CARACTER ISTORIC ACORDATE UNOR CATEGORII

SPECIALE DE PERSOANE CU MERITE DEOSEBITE..... 323

Subcapitolul 12.1. Considerații introductive	323
Subcapitolul 12.2. Drepturile veteranilor, invalizilor, orfanilor și văduvelor de război	324
Secțiunea 12.2.1. Calitatea de veteran de război și văduvă de război	324
Subsecțiunea 12.2.1.1. Calitatea de veteran de război.....	324
Subsecțiunea 12.2.1.2. Calitatea de invalid de război.....	325
Subsecțiunea 12.2.1.3. Calitatea de prizonier de război	325
Subsecțiunea 12.2.1.4. Calitatea de văduvă de război.....	326
Secțiunea 12.2.2. Categoriile de persoane care nu pot dobândi calitatea de veteran de război	326
Secțiunea 12.2.3. Drepturile veteranilor și văduvelor de război	326
Subcapitolul 12.3. Recunoașterea și acordarea unor drepturi persoanelor care au efectuat stagiul militar în cadrul Direcției Generale a Serviciului Muncii în perioada 1950-1961.....	332
Secțiunea 12.3.1. Considerații generale.....	332
Secțiunea 12.3.2. Titularii drepturilor prevăzute de Legea nr. 309/2002	332
Secțiunea 12.3.3. Drepturi și facilități	333
Secțiunea 12.3.4. Procedura de stabilire a drepturilor reglementate de Legea nr. 309/2002.....	334
Subcapitolul 12.4. Drepturile foștilor deținuți politici și ale urmașilor acestora	335
Subcapitolul 12.5. Drepturile magistraților înlăturați din justiție pe motive politice în perioada 1945-1989	339
Subcapitolul 12.6. Recunoștința pentru victoria Revoluției Române din Decembrie 1989 pentru revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987 și pentru revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului-Lupeni - august 1977	340
Secțiunea 12.6.1. Considerații introductive	340
Secțiunea 12.6.2. Revoluția Română din decembrie 1989.....	342
Secțiunea 12.6.3. Revolta muncitorească anticomunistă de la Brașov din noiembrie 1987	351
Secțiunea 12.6.4. Revolta muncitorească anticomunistă din Valea Jiului - Lupeni - august 1977	355

BIBLIOGRAFIE..... 359

Capitolul 1

INTRODUCERE ÎN DREPTUL SECURITĂȚII SOCIALE

Subcapitolul 1.1. Securitatea socială

Cursul universitar de Dreptul securității sociale reprezintă o lucrare care acoperă întreaga tematică a obiectului de studiu predat, astfel cum apare în curricula facultății, structurată pe un semestru, menită a furniza viitorului jurist strict informația esențială asupra stadiului actual al legislației, practicii și literaturii de specialitate în materie, cu practicarea, acolo unde este cazul, a metodei comparatiste¹.

Nevoia unei securități individuale și colective a existat dintotdeauna². Oamenii au încercat din cele mai vechi timpuri să-și asigure propria protecție, precum și a persoanelor aflate în grija lor, contra unor eventualități cum ar fi foametea sau alte pericole. Ei au luptat mereu pentru satisfacerea nevoilor vitale (de hrană, adăpost, îmbrăcăminte). Este o luptă, până la urmă pentru existență, care nu va înceta niciodată.

Omul, ca ființă socială, nu poate și nu trebuie să fie studiat ca ceva ce există singuratic, izolat. Despărțirea omului de societatea în care viețuiește este potrivnică științei și în final este inumană, deoarece omul este în același timp atât beneficiarul cât și victima progresului societății. Omul poate deveni o victimă a progresului atunci când rămâne șomer, deci fără mijloace de subzistență sau atunci când, din motive de sănătate sau de vârstă, nu mai poate muncii. În aceste situații, societatea are obligația morală de a proteja pe cei afectați, deoarece omenia este „însușirea cea mai de preț a vieții”³. Guvernanților le revin responsabilități multiple de protecție a populației, în general, și a diferitelor categorii defavorizate, în special.

¹ Sursa: Ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 6129/2016 privind aprobarea standardelor minimale necesare și obligatorii pentru conferirea titlurilor didactice din învățământul superior, a gradelor profesionale de cercetare-dezvoltare, a calității de conducător de doctorat și a atestatului de abilitare, Anexa nr. 24, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 123 bis din 15 februarie 2017.

² Țiclea Alexandru, Georgescu Laura, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 8.

³ But-Căpușan Avram, *Dreptul securității sociale, note de curs*, Universitatea „Bogdan-Vodă” din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, 2014, p. 13.

Expresia securitate socială este utilizată nu numai în sintagma politicile de securitate socială, dar și în cea sistemele de securitate socială.

Cele două noțiuni nu sunt sinonime. Pe când prima se plasează pe planul scopurilor, cea de-a doua avea o anumită amenajare a mijloacelor.

Securitatea socială este reglementată în Constituția României⁴ și în numeroase legi⁵.

Referitor la caracteristica de stat social, putem sublinia că aceasta desemnează obligația guvernanților de a asigura binele comun al guvernanților. Statul social trebuie să protejeze pe cel aflat la nevoie, să sprijine acțiunile economice, politice și culturale necesare pentru a asigura cetățenilor săi un trai decent și exercitarea drepturilor și libertăților cetățenești în condiții de șanse egale⁶.

Creșterea fără încetare a numărului reglementărilor juridice are ca prin efect scăderea calității acestora. Nu există programe riguroase care să stabilească necesitatea noilor reglementări juridice; adeseori noile legi au ca fundament programele politice de guvernare; proiectele de lege nu sunt fundamentate ori urmăresc scopuri de suprafață; între reglementările vechi și cele noi apar contradicții, care nu sunt soluționate prin tehnicile abrogării exprese directe. Această creștere fără precedent a numărului legilor duce la proliferarea unor „legi fără suflet”, în special în domeniul economico-financiar și social, care sunt urmate de neaplicarea lor⁷.

Interpretarea în sens larg a securității sociale are ca obiective principale: garantarea bunăstării minime, a accesului la bunurile și serviciile esențiale; promovarea securității sociale active, prin elaborarea de politici și strategii în sensul prevenirii și acoperirii riscurilor; și promovarea potențialului individual și social în vederea reducerii sărăciei și realizării dezvoltării durabile. Varietatea mijloacelor de îndeplinire a acestor obiective-servicii publice, asistență socială, asigurări sociale-este considerabilă.

Un sistem de securitate socială (drepturile de asigurări și asistență socială) eficient, conceput ca investiție pe întreaga durată a vieții, trebuie să se adapteze ciclurilor de viață ale populației, care este expusă riscurilor la orice vârstă⁸.

⁴ A se vedea art. 1, alin. (3), art. 34, art. 41, art. 47, art. 49-50 din Legea fundamentală.

⁵ Pentru a arăta dinamica legislativă în acest domeniu, a se vedea, cu titlu de exemplificare, modificările și completările Legii nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă sau ale Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice.

⁶ Uglean Gheorghe, Pavel Nicolae, *Drept constituțional*, Editura Fundației România de Măine, București, 2005, p. 204.

⁷ Vida Ioan, *Legistica formală-introducere în tehnica și procedura legislativă*, ediția a 5-a, revizuită și completată, Editura Universul Juridic, 2012, p. 21.

⁸ Moarcăș Claudia Ana (coord.), *Dreptul securității sociale: caiet de seminar*, București, Editura Solomon, 2019, p. IX.

Subcapitolul 1.2. Etimologia, definiția și obiectul de reglementare al dreptului securității sociale

Dreptul securității sociale s-a desprins ca ramură distinctă de drept⁹ prin evoluția sa de la o formă de protejare a salariaților împotriva unor riscuri sociale determinate, la o formă de protejare împotriva unor categorii din ce în ce mai largi de riscuri și de garantare a unui nivel economic minim pentru toți membri societății.

Cuvântul securitate își are originea în latinescul *securitas* (în franceză – *sécurité*, în engleză *security*); el înseamnă protecție, apărare, stare de siguranță, faptul de a fi pus la adăpost de orice pericol.

Sintagma securitate socială este definită în doctrină¹⁰ ca „totalitatea reglementărilor juridice pentru asigurarea stării de siguranță socială la nivel de persoană, grup social sau populație totală, precum și pentru protejarea persoanelor defavorizate sau marginalizate”.

Existența acestei instituții reprezintă o garanție pentru fiecare persoană ca în orice împrejurare să dispună de mijloacele necesare pentru asigurarea propriei subzistențe, precum și pe cea a familiei sale în condiții decente.

Scopul ei constă în contracararea unor evenimente diverse, calificate, în genere, riscuri sociale.

Literatura juridică cuprinde mai multe definiții ale sintagmei dreptul securității sociale, astfel, într-o opinie¹¹, dreptul securității sociale este definit ca fiind ansamblul de prestații în bani și în natură acordat în vederea protejării veniturilor în cazul apariției riscurilor sociale; un sistem de protecție împotriva pierderii veniturilor sau un sistem de norme ce asigură solidaritatea cu persoanele care se confruntă cu pierderea veniturilor din muncă sau costuri cu prevenirea riscurilor sociale.

Într-o altă opinie¹², dreptul securității sociale este acea ramură autonomă a sistemului dreptului alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează atât relațiile de asigurări sociale cât și pe cele de asistență socială.

⁹ Athanasiu Alexandru, *Dreptul securității sociale*, Editura Actami, București, 1995, pp. 24-35. Tot așa cum dreptul muncii, s-a desprins de disciplina mamă – dreptul civil, dreptul securității sociale s-a desprins la rândul său din dreptul muncii pentru a deveni o disciplină autonomă, o nouă ramură de drept. A se vedea, Țiclea Alexandru, Georgescu Laura, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 15.

¹⁰ Țiclea Alexandru, Georgescu Laura, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a 4-a, revizuită și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 5.

¹¹ Moarcăș Costea Claudia-Ana, *Dreptul securității sociale*, Editura C.H. Beck, București, 2013, p. 34.

¹² Țiclea Alexandru, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 17.

În ce ne privește, ne raliem doctrinei¹³ care definește dreptul securității sociale ca acea ramură autonomă a sistemului dreptului alcătuită din ansamblul normelor juridice care reglementează atât relațiile de asigurări sociale cât și pe cele ale asistenței sociale.

Obiectul de reglementare al dreptului securității sociale¹⁴ este format din ansamblul raporturilor juridice de asigurare socială și asistență socială.

Subcapitolul 1.3. Instituții ale dreptului securității sociale, asigurarea socială și asistența socială

Potrivit literaturii de specialitate¹⁵, rădăcinile implicării statului în furnizarea bunăstării sociale a indivizilor se află în vechile civilizații precreștine. Dincolo de ajutorul reciproc necesar supraviețuirii în comunitățile arhaice, state cu civilizații puternice, ulterior dispărute, precum cea a sumerului, acordau o atenție deosebită ajutorului acordat celor în nevoie. O zeitate sumeriană, Nanshe, era preocupată de justiție socială și de echitate. Codul lui Hammurabi și reglementările din Grecia Antică prevedeau și ele obligații ale formelor de organizare socială de atunci (cetatea, statul) de a-i ajuta pe cei aflați în nevoie în caz de calamitate, foamete, război etc. Spre exemplu, pentru invalizii de război, statul atenian plătea pensii.

Cu toate că identificarea cu exactitate a momentului în care se manifestă primele semnale în sfera asigurărilor este dificil de realizat, se consideră că acestea și-ar trage rădăcinile încă din antichitate, în jurul anilor 4500 î.e.n., când meșteșugarii cioplitori în piatră din vechiul Egipt, puneau la comun cele necesare, constituind ceea ce numim noi astăzi „un fond de întraajutorare”, în scopul susținerii membrilor colectivității asupra cărora se abăteau diverse nenorociri.

Asigurările își fac apariția în România anilor 1300¹⁶, când breslele din Transilvania adoptă principiul întraajutorării, acceptând să plătească periodic o sumă de bani vărsată într-un fond mutual, care să permită sprijinirea familiilor sărace ale breslei, ce își pierdeau o rudă apropiată, manifestându-se astfel, inițial sub forma asigurărilor de viață.

Formele incipiente de manifestare a unor sisteme de asigurări sociale în țara noastră este caracterizată de apariția unor asociații de întraajutorare

¹³ Athanasiu Alexandru, *Dreptul securității sociale*, Editura Actami, București, 1995, p. 24.

¹⁴ Dima Luminița, *Dreptul securității sociale: sinteze și grile*, Editura C. H. Beck, București, 2012, p. 5; Onica-Chipea Lavinia, *Dreptul securității sociale: curs universitar*, Editura ProUniversitaria, București, 2014, p. 23.

¹⁵ Preda Marian, *Politica socială românească între sărăcie și globalizare*, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 21.

¹⁶ Hudea Oana Simona, *Asigurări și reasigurări*, Editura Pro Universitaria, București, 2013, pp. 9-15.

(1855-1889)¹⁷, în diferite centre muncitorești, fără o bază legislativă și care, în temeiul contribuției membrilor la constituirea unui fond, urmăreau asigurarea împotriva unor riscuri care puteau conduce la incapacitatea lucrătorului de a-și „închiria” forța de muncă¹⁸.

Până să se ajungă la crearea noilor instituții de asigurări sociale moderne în Germania (care a făcut primul pas), chiar sub forma lor imperfectă de la început, au trebuit 20 de ani de luptă, frământări de idei, aduceri de proiecte și îmbunătățiri, adunare de fapte, propagandă pentru convingere etc. Prima lege de asigurare se publică la 1883, pe când încă din 1863, Bismarck [într-o scrisoare către ministrul de interne de atunci, Graf V. Eulenburg (Din H. Herkner: *Die Arbeitfrage*. Berlin, 1908, p. 303)] se pronunțase pentru principiul asigurării obligatorii, unul din principiile cele mai dezbătute ale asigurărilor sociale¹⁹.

Primul mare sistem de protecție socială a fost instituționalizat în Germania, la sfârșitul secolului al XIX-lea.

Bismarck și-a prezentat proiectele de reformă într-un foarte celebru mesaj în Reichstag la data de 17 noiembrie 1881. El a emis concepția revoluționară pentru acea epocă, în sensul că statul trebuie să aibă nu numai misiunea defensivă vizând apărarea drepturilor existente, dar și pe cea de a promova pozitiv, prin instituții specifice și utilizând mijloacele de care colectivitatea dispune, bunăstarea tuturor membrilor săi, în special a celor aflați în nevoie²⁰.

Asigurările sociale²¹, constituie un ansamblu de norme obligatorii privind asigurarea materială de bătrânețe, boală sau accident a persoanelor care sunt subiecte într-un raport juridic de muncă sau a altor categorii de persoane prevăzute de lege precum și a urmașilor acestora.

Din conținutul acestei instituții fac parte și dispozițiile legale privind structura, funcționarea și atribuțiile organelor înființate în scopul îndeplinirii dreptului la asigurare materială precum și cele referitoare la constituirea și utilizarea fondurilor bănești necesare.

Totodată, în noțiunea de asigurări sociale se cuprind și normele juridice privind recuperarea socială și profesională a persoanelor care, fiind încadrate

¹⁷ În acest sens, Statutul Asociației calfelor de șepcari din București din 1855 prevedea crearea unei Case de ajutor a obștii călților de șepcari care oferea asigurări pentru boală și deces și „lipsa de lucru”, „pensia de bătrânețe” sau „pensia de urmaș”.

¹⁸ Gîlcă Costel, *Apariția și dezvoltarea sistemului de securitate socială din România*, Revista Română de Dreptul muncii nr. 1/2006, Editura Wolters Kulmer, București, p. 92.

¹⁹ Angheliescu Ion N., *Asigurările sociale în statele moderne*, București, 1913, p. 92.

²⁰ Țiclea Alexandru, Georgescu Laureana, *Dreptul securității sociale. Curs universitar*, ediția a IX-a actualizată, Editura Universul Juridic, București, 2021, pp.8-9.

²¹ Ghimpu Sanda, Țiclea Alexandru, Tufan Constantin, *Dreptul securității sociale*, Editura All Beck, București, 1998, pp. 30-31.